

DRAŠAR

Napsala
Tereza Nováková.

Hochovi bylo skoro do pláce: "Je to škoda, že jste se nad těmi Štursovými tak zatvrdili. — František říká, že je to jenom nedorozumění — Byl bych tam tolik rád, jistě bych se od něho lečemus naučil!"

Veronika šla statečně dále, pokud jí přikře stoupající silnice do volovala; poslouchala litostivě vypravování Josefovo, ale odpověděla až po dlouhé chvíli: "Kdák by to řek', že budou mít u Štursů takový štěstí — Vona ta má sestra toho ani hodna nejní — Nás v kracladla T a syna bude mít pánem, — ani ničehož nic na to vobětovat nemusí — A my sme živi v samým jenomej trápen —"

Josef poznal, že matky Štursovým nenaklonil; zůstane dále u nevrhlého servusa aneb octne se jedného dne na ulici, a páni profesori z latinských škol jej vyženou. Byl by se chtěl na matku rozhněvati, když tak tvrdostně trvala na svém hněvu k sestře své a tak pokorně podrobovala se vůli otcově. Ale když se na ni podíval, jak vedle něho cupala sestřelá, shrbená, drobná, pojala jej zase velká lítost a láska. Vážila k němu tak obtížnou cestu, a nyní opět, s takovou lesy se vrátí. Jistě že si nějak ublíží —

Vyprovodil ji daleko za Litomyšl; vysoké topoly u dvora "Valdštiny" a skrovně chaloupky Nové Vsi se již zcela přiblížily, když se s ní rozloučil, jí sevrklé ruce líbal a jí naposled prosil, aby se otec nad ním smiloval a nezapomínal.

Stál pak chvíli u kříže při silnici postavěného a díval se, dokud mu nezemlily její opeřené čepce a tmavý salup; pak šel pomalu zpět, ohlížeje se někdy, leč matky již viděti nebylo. Sledoval nebohovou duchu a hádal, zdali přece s někým se sveze. Bylo chlapci dosti úzko; až když město Litomyšl počalo se mu opět jeviti zřetelněji v odpoledním slunci, zapomněl poněkud na svůj strach o matku. Zvolna scházel po kopci, leč k Skřivánkovi se mu nechtělo; sedl na kvetoucí mez a učil se z knížek, které měl odpoledne ve škole. Teprve západ slunce a vlnoucí pole přiměly jej k návratu.

Starobylé, místy velmi nízké pod síň litomyšlského náměstí soustřeďily pod svými klenbami a mezi svými hrubými pilíři takměř všechny veřejný život města; byly nejoblíbenější promenádou, jak v zimě a z jara za deště a plískanie, tak v létě, kdy cesty k Nedošinskému háji a jeho rybníku i silnice z Litomyšle na všechny strany vybíhající a všude květnatými škarpami a lukami lemované, poskytovaly pobyt mnohem vábívejší; byly zároveň jakýmsi veřejným forem, o němž každý věděl, že tu bezpečně nalezne toho, s nímž přejde si setkati se; tudy z rána, v poledne a odpoledne ubírali se za povoláním nebo vraceli se mladí, starší, a obstarávají zde svoje nákupy, neboť na podání byly všechny hlavní krámy i výklady a stolky kramářů; mužíská mládež, — a tou rozuměli se téměř výhradně studenti latinských škol — pro jednávala tu své záležitosti, jednala o svých žukolech, zkouškách, profesorech, počínala a dále snula svoje milostné známosti, s dívka-mi smlouvala zábavy, bály a "lampartii". Měšťanky, které po skončené, starší služky, které sítě zametaly, olejové lampy při věchodu neb v krámě čistily, napínaly vždy usilovně sluch, aby pochytily rozprávky studentů a přinášely pak zprávidla domů hojně novinek.

Jednoho večera v červnu 1830 byly paničky na lavičích zvláště pozorny; mezi studenty z nejvyšších tříd, rhetory, a mezi filosofy, které bylo snadno poznati dle holí, jež smělí nositi a dle mnohem větší volnosti v jednání, patrně se vsedli: postávali v hloučkách, a to ne s děvčaty jako jindy. Zvěda-

vé měšťanky navzájem se ptaly, o se mezi pány studenty asi jedná. Do konce školního roku je ještě několik týdnů, nemůže býti řeč o zkouškách nevykonaných, bály v tuto dobu největší pořádky, — bylo zvykem, a nějakou "lampartii" budou studenti sháněti až před rozehodem.

Konečně rozsoudila záhadu paní Zumberšská, nejméně v domě Pražanově na první podsíní, na proti poště tvrdila, že zajisté bud' panprefekt, neb některý pan páter profesor celé klasse ublížil, a že senyní studenti o tom radí, jak zavděčiti, aby si spravedlnost zjednali. Sousedky zcela jí věřily; věděly, že mívá ve své veliké sednici do zadu, do "růžových uliček", až osm studentů, obyčejně z vyšších klass, Čechů i Němců, a že se od nich všeho dovídá.

"Až půjdou zase mímno," ujišťovala měšťanky po německu, zavolám na pana Tušla, nebo na pana Kopeckého z Poličky. Podívejte se nahoru, vykládají něco ostatním a obhánějí se holemi. Pan Tušl mi jistě všecko řekne, — taky o všem ví, — je už filosof."

"Mně se spíš zdá, paní Zumberšská," namítala jí její domácí, Pražanová, nutně se do velmi drsné němčiny, "že vykládá ostatním ten menší student, černovlasý." "Takový je to kudrňáček," dodávala po česku, nemohouc si vzpomenouti na slovo "Krauskopf"; "vidám ho každý den, ale neví, jak mu říkají, plete se mi to."

"Toho znám velmi dobře," zůstává u toho seruosa Skřivánka na Špitálském plácku," pokyvovala Zumberšská s vážnou důležitostí hlavou a složila ruce do černé merinivě zástěry. "A nevidím se, paní domácí, že si plette jeho jméno. Náš pan Kopecký je jeho krajan, chodili spolu od malicka do školy, — ten mu říká divně — jako Draascher — ael ostatní, a ve škole na něho volají Michl. Studoval tady ty čtyři menší klassy, před loni šel do Moravské Trbové — a náš pan Schneider, pamatujete se, paní domácí, Matýsek, — plakal pro něho jako malické dítě! Psal mu do Trebové jedno psaní za druhým, a každý den říkával, že bez pana Michla nevystuduje, ten že byl jeho dobrodince, všecko s ním opakoval! Ted' šel pan Schneider do Vídně, a pan Michl se zatím vrátil, — do Vídně za Schneiderem nechtěl!"

"A co že do Vídně?" ptala se jiná sousedka, Karlíková, po česku. "Moh' jít do Hradce, do Holomouce, do Prahy."

"Inu, paní Karlíková," odpověděla Zumberšská také po česku, "je to Němec z Moravy, a ti všichni na Vídně drží. Říkal mi pan Kopecký, že by tam pan Michl nešel za nic. Ten vám čte divných českých knížek, a když je u nás, vede divných řečí!"

"Nejsou žádný český knížky, — jenomej ty, co u Turečků "na kopečku" vydávají, a co na jarmarce se prodávají" — rozhorlila se paní domácí Pražanová. "A ty snad pan filosof číst nebude! A jaký řečí vede, prosím vás, paní Zumberšská?"

"Náš pan Tušl říká někdy, že se zbláznil, anebo že ho pobláznil nějaký pan kaplan, kam o fériích jezdívá. Pan Kopecký mu ty řeči trpěle překládá, a dále snula svoje milostné známosti, s dívka-mi smlouvala zábavy, bály a "lampartii". Měšťanky, které po skončené, starší služky, které sítě zametaly, olejové lampy při věchodu neb v krámě čistily, napínaly vždy usilovně sluch, aby pochytily rozprávky studentů a přinášely pak zprávidla domů hojně novinek.

kami za vámi díváme, jak se všech ní hněvate — — —"

"Něhněvate, paní domácí," odpovídala Tušl, jak byl osloven, německý, a smál se, "my se jen radíme! Pan páter prefekt dnes nevyvedl nic horšího, než že ohlásil, že budou Piaristé přijímati studenty do svého řádu. Michl a Stiechl mají sto chuti přihlásiti se, Kopecký, Hledík a já je z toho zrážíme! Jen si sedněte, paní domácí, a nebojte se! Taky paničkám řekněte, aby se upokojily!"

Boubelatý student zasmál se znovu otočil se na podpatku a přidával se zase k spoluzákům. Zumberšské se sice trochu zdálo, že její milovaný pan Tušl zachoval se k ní poněkud posměšně, ale novina, o kterou mohla se s paničkami sdělit, byla příliš zajímavá a vydatná, aby byla nějakým hněvem otálena. Uvedla mezi ně s velmi tajemnou tváří a šeptala, že se o pravdu jedná o pana pátera prefekta, ale nikoli o nějaké spiknutí proti němu nebo proti zlému páteru Gratianovi, profesoru náboženství, nýbrž o vyhlásku, že páni Piaristé budou zase do řádu přijímati, což se již několik let nestalo.

"To bude zas vo pár nešťastnejch hochů a holek vic," ozvala se po jejím šepotu dosti nahlas řečnice Khomka. "Každý student si namluví zdejší dečku, slibuje jí, že si jí vezme, až vyštuduje, a po tomě jde k Piaristům, a holka se může utrápiti! To máte tak tu mužskou věrnost! A jim taky není do břeba, na ženskou zapomenouti nemůžou, vyhledají inší, a zas inší, a tak tomu nešťastí není konec nikdy!"

"Já se tomu nevidím," krotila jí stará Zumberšská moudře. "Težko se ti študiosi protloukají hladu a nouze zkusí, jak je příjemno do řádu, je po starosti. Náš pan Schneider vypravoval, že tenhle pan Michl nebo Draascher mnoho zkusí —"

Řečnice Khomka k tomu příkryvovala a usmívala se sebevdomě: "Musí to být nějaká chudoba... U nás bral na registří tři roky, a bere zas. — Je ted' na svou stravu, sám si bramby operu, mrkev oškrabe, maslo v henuk rejpe, chleba nakrájí. Toh' masa moc nepejí, — za tři roky d'álo to jenomej čtrnáct zlatých vídeňského císla, — nezaplatí to všecko do dnešního dne... Je noměj vždycky se omlouvá, přineše bagatell peněz a bere dal. No, my chudýho študenta pronásledovat nebudeme, — až bude pánem, zaplatí. Ale pro to do kláštera jít nemusí. Bude istě litovat."

"Páni profesori," podotkla Karlíková, "říkávají, že nejsou klášterníci, že jsou světská kněží." "Japak nejsou," přela se Khomka, "ženit se nesmějí, a co po nich zůstane, připadne klášteru! Piarista nebo kapucína a františkán to je jeden čert. Nejlíp by ti mládenec udělal, kdyby u nich vyštudovali a pak vystoupili a se oženili. K čemu by byly ty ukrutný fundace? To je nějakýho dříví a piva a peněz!"

"Paní Khomová," vypjala se Zumberšská, "vy vždycky na pány pátery profesory nasazujete, — a čím by naše město bylo bez latinských škol? Ty sem vedou lidi z daleka a nesou sem peníze. Však nám ostatní města naši slávu závidějí!"

"No, já vím, pro vás je to život, kam pak byste se bez študentů vrtila," odpovídala řečnice, jsouc uvažena, že dovoluje si jí, měšťanky ryneckou, naponímati leč jaká nájemnice. "S Pánem Bohem, paničky," vstávala s lavičky, "musím poručit děvčátkům, co mají k ohni postavit."

Zumberšská se na ni podívala rozhlédavě, ale nevěděla, co by řekla, zvláště když viděla, že její domácí jí pokoření její přejí. Za chvíli však se vzpamatovala a podotkla důstojně: "Ono to s tím dluhem pana Michla u Khomů tak zlé nebude; jeho rodiče prý mají v Poličce v rynku dům a hromadu polí. Jsou asi tak velcí páni jako Khomovi! A mají jen dvě děti — jsou asi šterní a chťejí, aby se protloukl sám. U Kopeckých prý to není větší, a dají pana Františka

na práva a menšího taky poslali loni na latinské školy."

"Může být, že je to takové," svěřila jí Karlíková. "Šturska z Dolní ulice je prý sestra matky toho pana Michla; on tam často chodí a vodí se s jejich Aninkou."

"To spíš s holkami serbusovými," podotkla Pražanová, "ty umějí študenty k sobě lákat, za večera to zpívá a hrá na citeru, je to slyšet až do rynku! Khomka má pravdu, ten študent bude litovat, bere na děvčata, — a chce do kláštera!"

"Paní domácí, tuze se mejlíte," odporovala Zumberšská s velkou určitostí. "Pan Michl je stydlavý, vypravovali študenti, co s ním byli v Trebové Moravské, že se v kvartýru děvčat bál, taneovat že se stydlí. To nejspíš ty Skřivánkovi samy vyhlásily, že se k nim má, — taková familije, — nemělo by jim býti ani dovoleno, aby si drželi študiosi, — nemá to vzdělání a mladé pány jen svádí!"

Pražanová ani Karlíková na to neodpověděly, a jsouc již unuděny stálým hovorem o stravných Zumberšské a ostatních študentech, zavedly řeč jinam. Paničky hovořily, jak bylo tehdy v Litomyšli pravidlem, jakousi tvrdou nezecla spisovnou a hodně nuce-nou němčinou a do své ještě méně uslechtilé češtiny pletly hojnost německých dosti zkroucených slov. Jediná Zumberšská, vdova po malém hospodářském úředníkovi, uměla německy sluše, její čeština, již ostatně užívala co nejméně, byla však právě tak, ba více zkomolená, jak u mluva jejich společnice.

Kdo byl by poslouchal študenty po podsíních se procházející, a při zvláště živé debatě chvílkami přestávající, byl býval svědkem něčeho podobného. Byli z většiny rodem Češi, ale uměli se v němčině nyní lépe vyjadřovati, než ve mateřštině, v níž neustále chyběly jim výrazy pro pojmy študentům běžné. Němčina a pro "humanisty" a "filosofy" latina byly řečí, jimiž písemně se vyjadřovali, pro styk ústní využívali skoro jen němčině. Češi někdy propleli svou řeč droby mateřštiny, tak jako připočítá si dospělý člověk žert, dobrodružství z dětských let; čím však bylo ve společnosti více rodilých Němců, tím říkávali se to dále.

I v hloučku, který paní Zumberšská prve zastavila, vedle Kopeckých, Hledíka, Michla a jeho mladického bratrance Keršnera, syna Aninky z Kameneckého mlýna, byl tu Němec Tušl a jiný neobratný, nevelký mladý muž s hlavou hranatou, hrubými rukama a nesmírně nesmělou, ac' dobromyslnou tváří — Stiechl, rodák z Dittersdorfu, ted' v Jedlově u Poličky domovem.

"Řekni mi, Drašare," horlil Kopecký, jenž si zachoval otevřenou jímavou tvář svého dětství, "jak ti vlastně na mysli mohlo připadnout, abys se prohlášením pátera prefekta poplašil? nech ho hlásat, co chce. Myslím si vůbec, že jen tak tlachal! Stále je pod rukou slyšet, že řád piaristický je na rozpadnutí; naši páteri by to neradi viděli, tomu rozumíme, bojí se, a by nepřišli o svou moc, svoje fundace, — ale kdy by se dnes chtěl rád uzavřít do kláštera, když je otevřeno tolik jiných cest?"

"Zde Stiechl hned," škádlil boubelatý Tušl kollegu a tůkal jej svou hůlkou po hrubém a dosti odfeném kabátě. "Stiechlovi chce se čísti třikráte denně breviář, dlouho meditovati, v noci dítka se bičovati, ba i pichlavý pás na těle nositi, — neboť to jsou příjemnosti řádu Otců pobožných škol, našich milých profesorů! Při výpočtení každé té "příjemnosti" spočítal hůlkou děle na sklíčeném Stiechlovi, a teprve na konej své řeči zarazil ji mezi dlažky podsíně."

"Vám se směje," vzdychal hranatý hoch. "Jak mám jinak vstoupit do řádu? Doma samí nemají, — kam má můj ubohý otec svůj sobotáles a co o svátcích vykoleduje nebo o svatbách a pohřbech vyzpívá děti? Je nás šest dětí, sestry se jistě nevďají, půjdou sloužit, — matka nad nimi a malými bratry stále pláče... Když mne vyprovází k Poličce, pláče se společně..."

Pain Expeller

odstraní bolestě při revmatismu, při lámání v údech, při strženém kříži, při neuralgii v boku a neuralgie. — Rychle odstraní všechnu bolest a stuhlost v kloubech a ve svalech. — Jest to znamenitý prostředek pro vyvracení, chromost a pohmoždění. — Jest rychlý na vyléčení nastuzení, chřipky a bolavého krku. — Zabraňuje ochrnutí, zápalu plíce a bolestem na prsou. — Vyléčí bolení hlavy a zubů.

4 neb 5 kapek do sklenice vody učiní znamenitý prostředek na vyplachování v ústech.

Na vnitřní užívání (4 kapky do sklenice vody) jest to výtečný lék proti žaludečným křečím a špatnému trávení.

Ten pravý přichází v baličkách jak jest zde vyobrazen. Varujte se před necennými padělký. 25 a 50 centů láhev u lékárníků.

F. AD. RICHTER & CO. 74-80 Washington st., NEW YORK.

Budu alespoň zaopatřen, a nemůjím od nich již ani šajnového krejcaru žádati."

"Až te bude matka vyprovázet potom, budete plakati zas, protože budeš nešťasten, třeba že se dostyta najíš," pravil Tušl ted' opravdověji a švihal svou holi do vzduchu. Podíva se pak po očku na smutného Stiehla a významně na ostatní študenty, dodal tišeji: "A bude plakati ještě někdo..."

Stiechl sebou trhl, zdvihl ruku, jako by chtěl Tušlovi ústa zakrýtí. Ale zamumlal jen: "Mlč, pro Boha te prosím, — nesmí o tom nikdy vědět, — otec by jí bil, — a tamto sedí její matka s tvou domácí a s paní Pražanovou na lavičce!"

Všichni, i zamýšlený Michl se usmáli. Nebohý Stiechl, mladý muž, skoro dvacetiletý, scházel se na valech nebo v Osickém údolí s Fanynkou Karlíkovou, děvčátkem nedávno ze školy vyšlým, nosil jí, nemaje jiného, kytičky z polního kvítí a maloval tužkou malé obrázky, v čemž dobře se vyznal. Hoši byli o tom přesvědčeni, že si ho všimá jen z nouze, poněvadž ostatním študentům zdá se příliš ještě dětskou; ale Stiechl tajnost své lásky proměnil v jakési mučnické mládežnické milenkou a zbožňoval jí za to, že tolik úzkosti pro něho zakusil.

"Vy si ze mne jen stále smíeh tropíte," započal zas Stiechl, poslehnouty dobře úsměvy kolků a řeje si převéstí rozprávku na jiné pole. "Nikdo mne nepolituje a mi neporadí. A neví, kam dále!"

Kondice dávat nemohu, nikdo mně neche. Tu Michl jest na tom jinak, mohl by vzíti kondie třeba více, a má tady v městě přátelstvo, které o něho se stará."

Černokadeřavý Michl potřásl hlavou: "Ta starost není tak značná — a musím tam chodit tajně, aby rodiče nevěděli. Jen si nemysli, Stiehle, že je mně lehká!"

"Mlč, mlč, jsi polišského měšťanův syn, viděl jsem váš dům na rynku."

"Dům jsi viděl, ale co v něm a s ním jest, nevíš! Právě ten dům byl příčinou nešťastí rodičů. Všecko padne na kolky, advokáty, procesy. Nechť poví Hledík a František, jak těžko jsem těch sedm let študii protloukal! První rok jsem od Skřivánků odešel s dluhem; teprve, když jsem od strýčka v Branně o fériích dukát dostal, mohl jsem zaplatiti. Byl jsem pak na stravu, jak seříká, to jest, hladověl jsem, když mi naši brambory, chléb, kroupy nebo mrkev neposlali. U Khomů, řečníků, jsem dlužen. Na humaniora jsem šel do Moravské Trbové, zas pod černé pány profesory, — a začalo to znovu —"

"Nenaříkej tak, Drašare, nebylo to tak nejhorší," odporoval Hledík. "Byl jsem tam přece s tebou! Ví, že s měl kondie, pan páter rektor ti je takřka nabízel!"

(Pokračování.)

Novému předplatitelu zašleme tento román od začátku úplně zdarma.

Zasílatelům dobytka

Pro spolehlivé a poctivé obslužení zasílejte váš dobytek firmě

INTER-STATE LIVE STOCK COMMISSION (Incorporated) CO. v SOUTH OMAHA, - NEBR.

Jsme zařadeni mezi získatelé nejvyšších cen a náš obchod byl zbudován jedině na zásluze. ZKUSTE NAS!!

R. L. REYNOLDS, prodáváč hov. dobytka
J. R. McPHAIL, prodáváč vep. dobytka
JIM DONOHUE, výpomocní prodáváč
GEO. ASHBURN, výpomocní prodáváč
PANI J. DONAHUE, v úřadovně.
CHAS. F. COX, říditel (Manager)
FRANK ROBERTS, prodáváč ovcí
ED. O'BANION, výpomocní prodáváč
JOSEPH TOMES, kasír

V úřadovně jsme vždy brzo i pozdě. Tel. v úřadovně (office tel.) South 378